

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Het Leven Der HH. Maeghden Die Van Christvs tijden tot
dese eeuwe Inden Salighen Staet Der Svyverheydt inde
Wereldt gheleeft hebben**

Rosweyde, Heribert

T'Antwerpen, 1626

September.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43129

S. VERENA Virgo.

1. Septemb .

I. Gnobbart. exc.

HET LEVEN

VAN DE

H. VERENA I. SEPT.
An. 297.

MAGHET.

De H. Verena in Thebaide een landt van *Wt oude Re-*
 Egypten/uyt seer eerlijcke ouders ghebozen/ *gisters.*
 is van hen aen eenen H. Bischop Cheremon
 genaemt/ over-ghegheben/ om haer te doo-
 pen/ ende in't gheloobe t'onderwijfen. Desen door het
 martelie ghekroont zijnde/ soo is de H. Maghet met
 sommighe Christenen in't leegh Egypten ghekomen; als
 waer een seer groote menighe van gheloovighe vooz
 soldaten/ onder Dioeletianus ende Maximianus Kerp-
 sers aengheschreven zijn/ ende het Thebeusch legioen
 gheheeren/ over de welke den H. Mauritius, als Co-
 lonnel ghestelt was. Dese naer Italien treckende/ de *De Heylighe*
 H. Verena met noch andere Christenen/begheerte heb- *Verena reysst*
 bende/om oock naer Italien te reysen/ hebben hen by *na Italien.*
 dit legioen gheboeght/ ende zijn t'samen tot Milanen
 gekomen. Aldaer zijnde/ heeft se seer sozghvuidelijck de
 karckers der Martelaren besocht/ aldensins haer tot
 hunnen dienst ende hulpe met aller liefde beghebende;
 begheerende uyt der herten/ dat sy oock de glorie van
 het martelie mochte bekomen. De soldaten daer en-
 tusschen van daer vertreckende/ is sy van een goet
 H. man Maximus ghenaeamt/ sommighe jaren te Mi-
 lanen gehouden zijnde/ ghebleven.

Ten eynde verstaen hebbende/ dat het Thebeusch
 legioen van den H. Mauritius, door het bevel van den
 goddeloosen Kerpser/ om het gheloobe Christi, met den
 sweerde verflaghen was; ende dat den H. Victor, dien
 sy sonderlinghen uyt langhe kennisse beminde / oock
 mede aldaer gekroont was/ is sy met groote vierigheyt
 over de gheberchte Alps/ naer Agannum gherepft/ en
 daer na over den bloet Araris/ niet verre van't Casteel *Haer Heylighe*
 Solodurum neder-gheslaghen by eenen H. soldaet/ die *ligh ende*
 van het selve legioen zijnde/ de doot nochtans ontko- *strengly les-*
 men *ven.*

Besluit
haer-selven
in een hol.

men was. Aldaer met eene wonderlycke strengheyt/
daghen ende nachten ghebeden ende lof-sanghen by
malckanderen voeghende/en hiel oock niet op van va-
sten. Den boeck van den H. Cyprianus van't maeghden
habijt hadde sy ghedurighlyck in de handen/ d. er sy
in las; Dat goede orden in al sijn wercken volstandelyck
houden, een bewaerter der hope is: een aenhoudt des
gheloofs: eenen leydt. man vade salighe wer: een vonck
ende voedtsel van eenen goeden aerdt. Ende en las het
niet sonder voortganck in deughden.

Want sy seer lettende op de vergheldinghe der alder-
supberste deught/ende op den palm-tack van de onder-
ghelyckelycken loon boven alle goede wercken/ heeft
haer-selven besloten in een seker nauw hol/ om haer
dooz vasten te vermagheren; het welk niemant en wi-
ste dan eene oude Chystene vrouwe/ die 't ghenedat de
H. Maghet dooz het handtwerck daghelycks maecte/
verkochte/ende haer ghenoegh saem met den prijs van
dien onderhouden konde.

Wort dooz
mirakelen
bekent/ ende
bekeert veel
menschen.

Maer het gheliefde den goeden Godt sulck een licht
niet verborghen te laten. Veel mirakelen begonst sy dooz
sijne H. diens maghet aldaer te doen. Sommighe beset-
tenen van den duyvel. eer sy noch tot aen de speloncke
quamen/ daer de H. Verena in verborghen was/ wier-
den dooz haer ghebeden verlost; de blinden wierden
oock verlicht; soo dat dooz de menighbuldigheyt der
mirakelen/ die elck een bekent wierden/ een menichte
van Duytschen beweeght wierden om het gheloobe
Christi t'aenbeerden: die al van eenen Priester van
Italien/ die aldaer was/ hem van dese bekeeringhe
seer verblijdende/ ghedoopt zijn.

Haer verma-
ninghe tot de
Maeghden.
De Maegh-
den is noo-
digh oodt-
moedicheyt.

Den Maeghdelycken staet begonst oock dooz hare
heyligheyt in eeren te komen/ soo datter veel haer exem-
pel gevolght zijn: sy is als moeder van haer ghekosen/
ende in grooter weerden gehouden. De welke sy eenen
sekeren reghel/ van Godt in sulcken staet te dienen/
dooz-gehouden heeft; haer leerende/ dat hoe desen staet
uytnemender ende Goddelijcker was, dan d'andere om
dien in sijne suiverheyt te bewaren, de alder-meest be-
schermende oodtmoedigheyt, de Maeghdē soo veel oock
te noodigher was: ende dat sy daerom de alder-perijcke-
lenste sonde, de hooveerdije, die de hooghste statē alder-
meest laghen leght, ende daer by de nijdigheyt die des
hooveer-

Om haren broeder in't rijke te stercken / ende in toe-
komende tijden te versekerē / dat sy haer doo? sulck-eene
authoiteyt van het samen regeringe van hem ghegunt/
teghen hem niet en soude verstouten / heeft sy haren *Sy belooft*
maeghdom doo? belofte Gode op-gheoffert / ende hare *supwerheyden*
dij Wincelijcke ghesusters van ghelijcken tot sulck-ee- *niet haer*
ne belofte verwillight; op datter gheenen strydt oft ja- *dij susters.*
lousie in het Keyserslyck Hof op-rijzen en soude: en doo?
desen middel / heeft-se alle oorsaecken van laghen ende
listen wech-ghehouden ende af-ghe-smeden. Ende op dat-
se dese hare belofte soude met een sterck ende traesselijck
onder-pandt bevestiggen; soo heeft-se aen Godt / aen de
gheheele clergie / ende aen de vorghers haer ondersaten
een vast ende seker ghetuyghenisse ghegheben. Sy heeft
eenen Antaer doen maecken van puer goudt / ende ko- *Sy maecte*
stelijcke ghesteenten; het welck sy voo? haer ende haer- *eene antaer*
der susteren eenloige reynicheyt / ende voo? de goede re- *van hare*
gheringhe van haren broeder / in de Catholijcke hoofd- *keyserslycke*
kercke van Constantinopelen Gode op-ghedraghen *juweelen.*
heeft; rondtom den antaer d'oorsaecke van dien met in
ghegrabeerde letteren beduydende.

Hier-en-tusschen begonst den jongen Keysers sijne vol-
le jaren te krijghen / bequaem om eene huyfrouwe te
nemen: heeft daerom desen last aen sijne ghetroutwe su-
ster ghegheben / dat sy eene saecken soude. Sy heeft lan-
ghen tijdt eene ghesocht niet Paulinus / daer toe oock
bevel hebbende: maer eene sulcke / die eerbaer / onno-
sel / schoon / aerdich / ende wijs waer / en wasser gheene
onder den edeldam te binden. Maer siet / hoe den goede
Gode alle dingen schickt. Eene sekere maget Athenais
ghenaemt / was t'Athenen dochter van Leontius Phi-
losooph / uptter maten schoon / gheleert in alles / ervaren
in dichten / wonder wel-sprekende / wijs en voorsichtigh /
ende daer by soo eerbaer / dat sy doo? hare eerbaerheyt
ende maeghdelijcke schaemte / hare andere deughden *Sy besochte*
veel cierlijcker maecte. Dese om geens andere redē / dan *seer vlytelijc*
dat sy / om sulchs als sy was / wel eene goede fortunne *voo? haren*
wachten mochte / is van haren vader ont-erst. Sy daer- *broeder en*
om niet wel te vreden zijnde / badt hare broeders dat sy *huyfrou-*
dat soo niet verstaen en souden. Maer sy hardmeckigh / *we.*
en zijn by den testamente alleen niet ghebleven; maer
hebben hare ten huise wt-ghestooten. Sy is terstonde
naer hare moeders suster haer moye ghegaen / die t'Ja-

men naer Constantinopelen (alwaer Athenais oock een vaders suster hadde) gerepft zijn. Dese dvy zijn te samen ghetrocken naer de H. Pulcheria, om haer beklach over haren verstorven vader ende haer broeders te doen. De H. Kesperinne laet haer ten voorschijn komen. Athenais wordt ghemerckt boven maten schoon van aensien / met eerbaerlycke schaemte; ick en weet niet wat sonderlinge wijsheyt wyt haren ghelate alleen vertoonende. De H. Pulcheria schickt-se in haer herte voor eene huysvrouw haren broeder toe: maer swijght tot voorder ondersoek van staet / conditie / maniere van leven / ende op-voedinghe der selver. Alles bebonden hebbende soo't behoorde / gaet tot den Kesper haren broeder; boodtschapt hem een huysvrouw ghebonden te hebben; schoon van lichaem / lustich van aerde / van geleertheyt prijselijck boven vele. Den Kesper heeft lust om haer te sien. Men vertoont-se; hy haer aenschouwende / staet verbaest om hare schoonheyt / die een Kesperdom weerdigh was. Hy laet weten / dat-se hem behaeght / ende dat hy gheen ander en begheert. Maer sy was alsoen noch Heydensch. Sy is dan aenghenomen gheweest op conditie / dat sy Christene worden soude; waer toe sy gewilligh genoegh geweest is. Ghenoeghsaem onderwesen zijnde / en nu gheisobigh gheworden / is ghedoopt gheweest van den Patriarch Articus; ende voort-aen Eudocia gheheeten: ende kortz daer naer getrouwt met Theodosius Kesper / ende Kesperinne gheworden; gheluckelijck voorwaer / van haer vader (als oft hy in den geest dit voorszien hadde / onderst / om tot eenen beteren staet te gheraken.

Laet ons Pulcheriam aensien het hoofdt van het Kesperlyck Hof / onder wie niet alleen hare susters die Kesperlycke maeghden waren en stonden / maer oock Eudocia de Kesperinne; ja Theodosius selve: wat sy ordeerde binnen den huys / wierdt van d'andere volbracht. Smorghens vroeck in de hof-Capelle songhen sy te samen de Mettenen, als oft sy Priesters oft Religieusen gheweelt hadden, ende insghelijcx andere Goddelijcke dienst. n. Daer naer ghingh elck nae sijn werck. Pulcheria, soo langh haer broeder noch niet bequaem ghenoech en was, hielp hem in sijne Keyserlijcke regeringe. D'andere sponnen oft naeyden. Op sijnen tijdt besocht-men andere kerck n, die sy met schoone gaven ende ornamenten vercierde. *Eyndelijck de hoffelijcke manieren van leven was*

Athenais /
daer naer
Eudocia ge-
noemt /
wordt Kesp-
erinne.

Regel van
het Goffelijc
Leven in het
Vaders ghe-
lyc in een
Clooster.

was soodanigh/ dat men het Daleps door een Clooster mocht achten. Pulcheria trock een ieghelyck alsoo tot haer door hare deughden/dat oock den Keyser ende sijne hupsvrouw haer eerden / als oft sy de moeder van hen allen gheweest ware.

De H. Princelijcke maget ende Keyserinne / soo alles met haren broeder doende / en heeft nochtans niet konnen beletten sommighs fouten / die in den Keyser niet kleyn en waren : arbeyde eben-wel om die te verbeteren. Den Keyser onder andere fouten hadde dese / dat hy seer lichtveerdelycken onderteeckende/sonder eens te oversien/wat hy gheschryfte van hem versocht wierdr: hier ober van sijne suster de H. Pulcheria menighmael vermaent zijnde / en liet dat niet/ten grooten nae-deel van sijne regeringhe. Wat heeft de wijse maghet ghedaen? Hy maecht oock eenen eyssche by gheschryfte aen den Keyser/ ende begherde/dat het hem believen soude dat t' onderteeckenen. Hy debet naer sijn gewoonte/sonder were van het inhoudt van dien. Welck dit was: Dat den Keyser haer sijne hupsvrouw overgheben wilde tot haren dienste. Pulcheria haren eyssch aldus verkregen hebbende/ heeft de Keyserinne tot haer ontboden / by haer behouden soo langh tot dat den Keyser haer ontboodt weder te komen : die sy nochtans niet en liet volghen/ eens/ tweemaal en meer ontboden zijnde. Den Keyser verwondert zijnde/wat sijn suster hier mede meynde / ende dit van haer vraghende / heeft hem de sequeste laten sien / die hy lichtveerdelyck onderteeckent hadde. Den Keyser heeft hier op ghelet/ende voort-aen wijffelijcker hier in gheleest / noch soo lichtveerdelyck niet meer onderteeckent ; het welck hy eerst niet gjelesen en hadde.

Noch een ander faute isser gheweest/niet seer kleyn in den selven Keyser Theodosius. Nestorius / Patriarch van Constantinopelen/ noch geen jaer in den Bisschoppelijcken stoel geseten hebbende/ heeft sijne leelycke ketterij/die hy in't herte hadde/tecuemael wpt-ghebracket. Den Keyser van Nestorius onder-cropen zijnde / heeft hem van hem laten bedrieghen : ende hoe wel hy van den H. Cyrillus, Patriarch van Alexandrijen/ghewaershouwt was/heeft hem nochtans door-ghestaen. De H. Pulcheria standvastigh in't gheloove altyds blyvende (haren broeder nu bekeert zijnde / ende beter onder-

Merdtige en wijse herberinge van haer broeders lichtveerdicheyde in't onderteeckenen van ongelesen requeste door Pulcheriam ghedaen.

Pulcheria is in tyde van het tere standvastigh in't gheleue.

wesen van het H. Concilie van Ephesien / heeft tot een
trecken van dien / eens seer kostelijcke ende constighe
Kercke / weerdigh om sien / laten bouwen / in eene plaetse
Blacherne ghenaemt / ter eeren van de Victorieuse Ma-
ghet ende moeder Godts MARIA, die Nestorium nu o-
verwonnen hadde.

Diversche
vrijsenen
aen Pulche-
ria vertoert.

Daer dooz Pulcheria allenghskens Gode ende sijne
H. Moeder aenghenamer zijnde / weerdich ghelworden
is / met visioenen oft openbaringhen vereert te worden.
Want onder andere / hebben hen de HH. verrich Mar-
telaren van Cesareen in Cappadocien / met de H. Thyrsus,
aen haer verthoont tot dry-mael toe; haer verma-
nende / dat sy hunne lichamen soecken soude ter plaetse
daer sy gheleden hadden. De welcke dooz haer bevel ge-
socht ende ghebonden zijnde / heeft seer kostelijcke kassen
doen maken / ende die daer inne ghelept hebbonde / in de
kercke (ter eeren van S. Thyrsus, dooz Cesarius / eertijds
Worghemeester / versch gheboudt) doen brenghen. Den
H. Stephanus van ghelijcke veropenbaerde sich aen haer
in den slaep / en gaf haer te kennen / dat hy te Chalcedo-
nien ghekomen was / te weten / sijne rechte handt. Een
groot deel van het lichaem van S. Steben / was al van
te voren te Constantinopelen: maer dese handt was nu
van Marplus / Bischop van Jerusale / dooz eenen schenck
aen Theodosius en Pulcheria, dooz Paschalius Diaken
ghesonden / ende te Chalcedonien ghekomen. Hier van
Pulcheria dooz den H. eerste Martelaer selfs vermaent /
heeft het haer broeder laten weten / en is soo dooz ghe-
nennen raedt / met al het volck ober-ghebaren / om de-
sen kostelijcken pant in te halen / soo het gheschiedt is;
koyts daer naer eene kostelijcke kercke tot synder eeren
bouwende / daer hy in rusten soude.

Hy herert
de HH. reli-
quien.

Dy marckte groot werck van de Reliquien der Hepli-
ghen; het H. lichaem van den H. Ioannes Guldemont /
van haer moeder eertijds t'onrechte verbannen / hadde
sy als doen eerlijck ingehaelt: daer naer heeft sy noch het
lichaem van den H. Flavianus martelaer (beide dese wa-
ren gheweest Patriarchen van Constantinopelen) in
doen halen.

Flavianus vier jaren dooz syne doodt was in de plaet-
se van den overleden Patriarch Proclus dooz Bischop
ghekoft / n / teghen den danck van eenen seer machtighen
hobelinck Chysaphus ghenaemt / een seer baos ende
goddeloos

goddeloos mensch / die nochtans 's Kepsers geatie wel konde beleven. Desen bo: f de deught van dē H. Flavianus grootelijck vreesende / sochte alle middeien om hem af te setten / ende den Opper-Abt van Constantinopel / den Artsch-ketter Eutyches / nader-handt in sijn plaetse te stellen. Maer soo hy sach dat het onmogelijck was / soo langh als de H. Pulcheria met haer broeder regeerde; soo heeft hy ghearbeyt door Eudocia Kepsertinne / dat Pulcheria teghen haren danck upt het Hof verbannen booz eene Diaconesse ghehozen soude worden. De Kepsertinne brochte booz reden / dat Pulcheria, die het al regeerde / oozsaecke gheweest was door haren raedt / dat sy Eudocia upt den Hobe ghebannen was gheweest / de Kepserslycke huysvrouwe van haren man; dat sy onnoosel uptgeworpen was / etc. Den Kepsers lange teghent ghehouden hebbende / heeft eyndelinghen den H. Flavianum daen roepen / ende hem belast / dat hy Pulcheria booz diaconesse wijen soude. Flavianus, hoe wel hy het belofde te doen / heeft nochtans de H. Pulcheria door secrete hieden vermaent / dat sy haer upt den weghe houden soude. Sy alles verstaen hebbende / heeft het Daleys verlaten / ende is naer de plaetse Hebdomum buyten de stadt / om op haer-selven te gaen leven / vertrocken. Den Kepsers ghewaer gheworden zijnde / dat sijn bevel door Flavianum aen sijnne suster te kennen ghegheben was / heeft teghen den H. Bischop eenen sonderlingen haet op-genome. Als de H. Pulcheria aldus vertrocken was; soo begonst Chysaphius met Eudocia alle dinghen in't Kepsersryck in't verwerre te brengen. Eutyches begonst alsdoen een nieuwe ketterije / de Nestoriaensche gheheel teghen-srijdende; loochnende in Christo twee naturen te zyn. Eusebius Bischop van Doxleen / gaf dat aen Flavianus te kennen. Flavianus vergadert sijn onder-bischoppen / ende andere gheleerde tot Constantinopelen; daeght Eutychem op de vergaderinghe; maer hy wepghert te komen. Eyndelingh komt verghefelschapt met den boosen Hobelinck Chysaphius ende noch een ander; wordt dies niet-teghenstaende als ketter verweisen: beroept hem tot eene generale Synode / de welke tot Ephesen van den Kepsers / door Chysaphius ingeben / beschreven wierdt: alwaer hy Kepsers boven sijn macht / Dioscorum ingedrongen Patriarch van Alexandryen in de plaetse van den upt-ghedreven

Sp wordt
t'onrecht
upt het Hof
herfarght.

Wiedt van
selfs gheduk
lyck.

Maer haer
vertrec alle
in de rege
ringhe ver
arghert.

H. Cyrillus, ende boven dien noch ketter/ Oberstaender ghemaect heeft. Flavianus wort hier verwesen / ende noch boven dien van Dioscorus qualijck ghetraecteert/ ter aerden gheworpen/ van hem met voeten ghetreden/ de borst ghebroocken/ in ballinckschap gesonden/ kortz daer naer vande quetsure ghestorven.

Sorge voor
haer broeder
die hy na
ketter ghe-
worde was.

Hy wort
wederom
gheroepen
tot der zegen-
kinghe.

Pulcheria
trouwt
Marciannus
ende maecht
hem Keps-
ser/ evenwel
maeyhet
blijvende.

Hy sterft.

De H. Pulcheria daer-en-tusschen en konde anders niet doen / dan Godt voor haren broeder / ende de H. kercke / die als-dan verbruct was / pberlijck bidden: hoe wel sy kortz daer naer met hulpe van den H. Leo Paus/ Valentinianus Kepsfer vā't Weste/ sijn huysvrouwe Eudocia dochter van Theodosius/ haer broeder aengeballen is; die al te samen eyndelinghen Theodosius ten rechte weghe ghebroecht hebben. Tot kennisse ghekomen zijnde/ heeft Chrysaphium stoocker van alle quaet/ ja Eudocia mede van hem verbannen; syne H. suster Pulcheriam wederom in 't Paleys gheroepen/ ende met grooter triumphen inghebroecht. Ende met langhe daer naer is hy inden Heere gherust/ door goddelijcke veropenbaringhe verstaen hebbende / dat Marciannus in't Kepsferijck hem volghen soude. De Kepsferinne Eudocia verbannen zijnde nyt het Hof/ was naer Jerusalem gherepft.

De H. Pulcheria dan regierende (oock met reden als mede erf-ghenaeme van 't rijck) om haren staet beter te verstercken / heeft Marciannus ghenomen voor haren man in houwelijcke; maer op conditie dat hy met eede verclaeren soude / dat hyse in hare vorighe belofte/ die sy van haren maeghdom aen Godt ghedaen hadde/ laten soude. Welck hy gheswooren/ ende heplijck onderhouden heeft. Daer naer hebben sy 't samen gearbeydt met den H. Leo Paus / dat het ghene t' Ephesien teghen alle recht ghedreben was/ bericht soude worden; daarom een generaele Synode beroepende te Chalcedonië. siet lange daer naer/ vier-en-vijftich jaren oudt zijnde/ alle haer susters overgheleest hebbende/ is Pulcheria inden Heere vol van verdiensten heplijcken gherust.

Wat heerlijcke daden haren Princelijckē staet bereert hebben/ en wijdt ende breedt over de werelt hebben doen blincken/ geben ons te kennen de H. Vaders van hare tijde/ de H. generale Synode als-doen ghehouden / den H. Leo Paus/ een heerlijck licht vande H. Kercke / die haer

haer gheheeten hebben/ de Meersterffe der Keyseren,
 de bewaerstre des gheloofs, het beschermfel der Recht-
 ghesinde, het crijsch-raet der H. kercke, ende des Room-
 schen rijcks, de voor-vechster der Pausen, de nieuwe
 Helena, Mirakel des werelts, uyt-luysterende blincksel
 van een voor-beelt voor de Princesen der naervolghen-
 der eeuwen, een woon-stede der deughden, toe-vlucht
 der Godtvruchtighe ende ellendighe, ende andersins
 noch seere treffelyck in alles/ ghelyck sy het verdiende.
 Want sy inder daet (soomen uyt het boozgaende kennen
 kan) den Keyser haren broeder heeft onderwesen/het H.
 gheloobe altydts stant-bastelyck behouden/ de dienaren
 der H. Kercke / ende Leeraren (daer sy konde) booz-
 ghestaen; als oock de ordonantien der selver verbooz-
 dert dooz haer Princelycke cloeckhepdt/ ende doen ober-
 al bloepen ende flozeeren: neerstich in 't vereeren van de
 lichaemen ende andere achterghelaten reliquien der
 Heplighen/ soo dooz het kostelyck bercieren der selver/
 als dooz de devote besoeckinghen ende pelgrimagien
 tot de selve; die sy te voet al dede / daer sy konde. Het
 vereeren der beelden / het aenroepen der Heplighen is
 haer ghemeyn ende ghewoon gheweest. Maer boven
 al heeft sy een sonderlinghe devotie tot de Hooghweer-
 dighe Coninginne der hemelen ende aerde/ tot die on-
 bebleekte Maghet en Moeder des almogenden Godts
 MARIA gehad. Want soo sy ter eeren vanden H. Ste-
 phanus een eerlycke kercke ghebouwt hadde/ ende noch
 een ander ter eeren van S. Laurentius, heeft boven die
 noch dyp schoone Conincklycke kercken doen bouwen
 ter eeren vande boozghemelde glorieuse Maghet ende
 Moeder Godts/ inde Keyserlycke stadt alleē; en d'een
 berciert met den gordel oft rieme van de selve glorieuse
 Maget/ als met eenē kostelycken schadt; te weten/ die op
 de metael-werckers merckt stont: d'andere / diemen
 ὁ δὲ γωv hiet/ dat is/ der leyders des wechs kercke, ver-
 rijckt met het schoon beeldt der selver Maghet/ dat S.
 Lucas met sijn eyghen handt gheschildert hadde/ haer
 van Antiochien ghesonden/ ende van haer sonderlinghe
 bemint ende gheert. De derde/ sonderlinge (soo vozent
 ghesepdt is) daer toe ghebouwt hebbende / om de Al-
 derheplichste Maghet ende Moeder Godts te vereeren
 als eene Victoriale triompherende Overwinster vande
 Artsch-ketter Nestorius/ die sy onder de voet gebracht
 hadde/

Loof van
 Pulcheria
 verbzept
 dooz eyen-
 pelen van
 goede werck-
 ken verhaelt

Sy berciert
 de reliquien
 der Hepligē.

Hare wytge-
 sonderde de-
 votie tot de
 H. Moeder
 Godts.

hadde/ ende sijn blasphemierende tonghe (terwijlten hy noch leefde) vande wormen doen vernielen. Welck exempel van soo veel kerckē te bouwen/ ter eeren vande alderhoochste moeder Godts/ daer naer van veel over al de werelt ghevolght is gheweest.

Hy heeft de deughden van onse L. vrouwe nagevolght.

Ick en kan hier niet verfwyghen het naevolghen der deughden der H. Moeder Godts/ van de H. Pulcheria sonderlinghen beoeffent; als in het verkiezen vanden maeghdelycken staet / dien sy onbebleekt altyds behouden heeft; al hoe-wel sy naer haer belofte/ haer ebe-wel ten houwelyck begheben heeft: onwiffelijck niet sonder Godts ingheben / siende seer wiffelijck het selve noodich te zyn/ om aen Marcianus van haer edel ende Keyserlyck gheslachte ghelijck mede te deelen/ ende sijn authoriteyt daer dooz te vermeerderen; hem eben-wel tot een man verkiessende op be-eede belofte / van haer in haren maeghdelycken staet ongheschendt te laten. Twelck in eenighe manieren een houwelyck gheweest is/ ghelijck het houwelyck vande ghepaerde hooch-salighe Moeder Godts/ met den glorieusen Ioseph haren man. Schoonen spieghel oft voorbeeld der deughden dooz alderhande soorte van maeghden/ oock van Princelycke dochteren: daer ontwiffelijck oock in desen onsen tydt de Keyserlycke dochteren en susteren haer aent gespiegelt hebben/ te Hall in 't Graef-schay van Tyrol/ t'saemen Gode dienende in veele goede werckē tot verhoorderinghe des Chyften gheloofs/ ende vermeerderinghe der glorie Godts. Die noch daghelijck van vele Princelycke dochteren in alle gewesten des werelts nagevolght worden.

Hy heeft Gasthuysen ghesicht.

Testament vande H. Pulcheria.

Begravespise.

Hoben dien heeft de selve H. Pulcheria noch Gasthuysen gebouwt dooz de Welgrimmien: Kerck-hoben tot begravinge der Chyften/ en andere eeuwige duerende teekenen van hare godt-vruchticheydt. Met alle dese treffelycke deughden verciert / heeft eyndelingh by testament alle hare goederen/di: groot ende veele warē/ tot onderhondt der armen/ ende vercieringhe der Kercken Godts geschickt. Twelck haren hooch-edelen man Keyser Marcianus heeft doen volbrēnghe: ende sy soo Godt-vruchtelijck ghestorven zijnde / is inde hooghkercke der Apostelen te Constantinopelen begraven/ in het vyf-en-vyftichste jaer van haer leven nu ingegaen zijnde / gheregeert hebbende als Keyserinne 39 jaren/

jaren / in het jaer onses Heeren 453. den 10. Sep-
tembris.

Dese Godtbruchtighe ende H. Keyserinne altydt ma-
ghet blyvende / ja hare maeghdelycke repnigheyt dooz
belofte Gode op-offerende / is de gheheele werelt dooz
bekent; en van haer hout / soo de Grieksche als de La-
tijnche Kercke jaerlijckx memorie. In't Martelaers-
boeck van Schoonen lesen wy aldus: Tot Constantino-
pelen de H. *Pulcheria*, Keyserinne ende Maget, treffelijck
in den dienst Godts, ende inde Godt-vruchtigheydt.
Breedter wyter ghedachtenisse af-gehouden in den
Griekschcn Maent-boeck der Heylighen met dese
woorden: Op den thienden September houdt men me-
morie van de H. *Pulcheria*, Coninginne, die in vrede ghe-
rust is. Dese is gheweest de suster vanden jonghen Theo-
dofius, geseyde huys-vrouwe vanden Keyser Marcianus,
die uyt nemende was in Godt vruchtigheydt; de welcke,
als sy haren maeghdom tot het eynde toe van haer leven
bewaert hadde, ende veel goede wercken ghedaen had-
de, in op-bouwinghe van Kercken ende Gast-huysen;
ende de Vaders van het heyligh Concilie van Chalce-
donien seer behulpigh gheweest hadde, is in vrede ghe-
rust.

Martyrol.

Rom. 10.

Septemb.

Menol.

Grac. 10.

Sept.

S. MAVRA Virgo.

21. Septembris.

Petrus de Iode
figuravit.

I. van Mechelen exc.
cum privil.

H E T L E V E N

V A N D E

H. M A V R A

21. SEPT.

A. 850.

M A G H E T.

De H. Maura is te Tropen in Champaignien/ Door Prioren
 ren Lantschap in Franckryck/ ghebozen van *dentius*
 ouders/ die edel/ryck/ ende machtigh waren. *Bisschop*
 Den vader Marianus / de moeder Sedulia *vā Troyen*
 ghenaeamt : heeft oock eenen broeder ghehad

Eutropius gheheeten/ die de werelt verlaten hebende/ *Den Edel-*
 hem tot een seligienx Cloosterlyck leven / onder den *dom / af-*
 Abt Leo begeben heeft. Van welcken haren broeder/ *komste / en*
 Prudentius Bisschop van Tropen/ Schryber van haer *op-voetsel*
 leven/ alles verstaen heeft / dat hy naderhant van haer *van de H.*
 ons heeft achter-gelaten. Sy is (ghebozen zynde) van *Maura,*
 den voorszeyden seer Godt-vreesenden/ ende seligienxent
 Abt dooz' t water ende den H. Gheest her-bozen / ende
 daer naer oock vanden selve in alles/ dat tot den God-
 delijcken dienst noodigh is/ wel neerstelijck onder-we-
 sen ; soo dat sy van jonckx af het jock des Heere heeft
 begonst te draghen; ende noch jonck zynde/ in den wijn-
 gaert des Heeren / om aldaer neerstelijck te arbeiden /
 van den Vader des huysghesins selve ghesonden / vly-
 tighlyck uut liefden verrewaerts ghegaen is: ende dat-
 men in den Lof-sangh der Lof-sanghen leeft ; Daerom *Cant. 12*
 hebben u de jonghe dochterkens (o Wyndegom) lief
 ghehad ; heeft-men in dit jongh teer Macghdeken de
 H. Maura bevonden oock waerachtigh te zyn/ ende ghe-
 heel verbult.

Te Tropen/ in de Kercke der HH. Apostele vā S. Petrus
 ende S. Paulus/ waren d'ij gheschilderde beelden van
 onsen Saligh-maker/ witten hout ghesneden / in ver-
 schepden manieren van figure verthoont. In d'eene
 was hy geschildert als een kindt/ sittende op den schoot
 sijn's moeders : in d'ander / als een jongh-man / han-
 ghende aen de galge des Cruys : in de derde/ als eenen
 grooten Heere/ sittende in den Conincklycken Thoon
 van

Hare groote devotie tot de heylighe Beelden.
 van sijne Majesteit. De H. Maura heeft dese gewoonte van jonckx af onderhouden / dat sy alle daghe / ter Kercken komende (daer sy in bleef van 't beginsel der Mettenen smozghens/ tot dat de Sexta gesongen was; dat is tot ontrent den mid-daghe) eerst voor het kinden IESVS met grooter ootmoedighedyt lanckx neder ter aerden gheballen is: 't welck sy daer naer voor den ghecrupsten jongh-man IESVS oock ghedaen heeft: ten derden van ghelicken voor onsen Saligh-maecker: hem als Coninck (soo voorszeyt is) vertsonende: en noyt door eenighen noot en heeftmen-se konnen af-trecken/ dat sy in de Kercke daghelijckx onsen Saligh-maecker/ onder dese dzy gedaenten/niet en soude besoecken/ ende soo ootmoedelijck aen-bidden.

'T is voorwaer wel waerachtigh/ dat-men ghemeenelijck seyd: Daer de liefde is, daer is oock d'ooghe. Want dit jongh dochterken met eene subere en volle liefde den Heere beminende / en konde niet versaedt worden/van op hem ghedurighelijck hare ooghen te bestighen. Maer 't en is gheen wonder/ dat sy sulckx soo ghestadelijck ghedaen heeft / als-men daer by weet/wat haer tot sulck-eene sonderlinghe ghedurighe devotie berweckt / ende daer in soo langhe onderhouden heeft. Hooft wat daer ghebeurt is. Niet langhe voor den dagh van hare upt-roepinghe naar den hemel / soo sy sieck was/ende dat sy haest het tabernaekel haers lichaems laten soude/ben ick (seydt den Schryver van haer leven) by haer ghekomen/eenighe onderwijsinghen van haer voor een testament begheerende; ende hebbe van haer ghebraecht meer dan eens/waerom sy voor dese schijberhen/d'een voor/ende d'ander naer alle dage soo plat upt-ghestreckt / soo langhe gheleghen hadde: wat devotie ofte soerighedyt sy sonderinghen daer in ghevonden hadde: Sy/naer veel mijn aen-houden aen het vraghen/heeft my (niet sonder groote swarighedyt van 't antwoorden te maecten) eyndelinghen gheseyt: O gheluckighe Kercke der Apostelen, in de welke ick dickwijls het kindeken op den schoot van sijne Moeder hebbe hooren schreyen: den jonghman IESVS aen den Cruyce hanghende, hooren suchten: maer den Heere der Heeren op sijnen Conincklijcken throon, seer vreeselijck hooren donderen tegen de sondaren: maer evenvel tot my-vvaerts sijnen gouden sceptor vriendelijck neder-

De Beelde
 schreyen /
 suchte, ende
 make groot
 geluyt voor
 waerackel.

neder-ghekeert tot een teecken van ghenade ende barmhertigheyt. Als sy my dit gheseydt hadde (seght den vermelden Schryver haers levens boorts) hebbe ick voorder ghebraght van dit schrepen ende suchten / hoe dat sulckx van ghesneden ende gheschilderde beelden komen mochte? Waer op sy (mijne handt met hare handt wat perssende) gheantwoort heeft: Is 't dat een droogh hout (om ons te verwecken tot een over-dencken van de vunder-voerckende verholentheden onses geloofs, ende de selve in de herten der ghelooigen te verstercken) som-wijlen komt te schreyen ende te suchten, dat en moet-men voor gheen natuerlijk werck, maer voor een Goddelijk miraekel houden. Hier mede hebbe ick op-gehouden van voorder te braghen / 't welck sonder profijt / upt niemot-gierigheyt rijzen mochte.

Maer laet ons wederom keeren / van daer wy ghescheyden zijn. Haren vader (soo wy gheseydt hebben) was rijk en machtigh; ende soo 't met sulcke ghemenelijken gaet / wandelde den breedten wegh van deser werelt; maer was nochtans een goet man / om mede te verkeeren / niet hardt van sinne / die lichtelijck hem liet ghesegghen / naer goeden raedt tamerlijck hoorende. Want soo hy het saligh bekeeren van synen sone Eutropius / door de natuerlijcke vaders affectie niet en weder-stondt / soo en heeft hy oock sijne eegen saligheyt / door sijne dochter neerstelijck bearepdt / niet versumt. Sy / die naer den lichaem van hem ghebaert was ende voort-ghelomen / heeft alle neerstigheyt ghedaen / om hem door het saet haerder tranen voor Godt te baren / 't welck oock gheschiedt is / hem van den breedten wegh des werelts / door Godts gratie / tot den nauwen venghende / die de menschen naer 't eeuwich leven leydt.

Sy is tot den Bisschop ghegaen / ende heeft haren vader mede-gheleydt; eene vrouw-persoon / eenen man: een jongh dochterken / eenen ouden gepsaert: een onnoosel schaepken / eenen vreeselijcken leeuw: de dochter / haren vader; ende hem doende voor hem op sijne knyen vallen / heeft hem met eene wonderlijcke / lievelijcke discretie ende voorsichtigheyt gheleert ende onderwisen / dat hy van sijne sondē upt her binnenste sijns herten hem bedroeben soude / ende die selve volkomenlijck vechten. 't welck hy vlytelijck ghedaen heeft: est noch boven dien door des Bisschops raedt / ende van

Hare vader
was seer
werchtich.

Sy bekeert
hem.

syn

Des vaders
smilt heyt tot
de Kercke.

syne H. dochter (die hy hier in eene sonderlinge hulpsre ghehadt heeft) heeft hy de Kercke der H. Apostelen ersghenaem ghemaect van eenighe syne goederen/ syn kinderen eenighsins van een eerlyck deel/ na state besorghit hebbende; ende heeft belast dat syn lichaem uyt eene sonderlinghe devotie tot de Apostelen/ in de selve Kercke/naer syne alybighepdt/ begraven soude worden.

Eutropius
haren broe-
der wordt
Heligker.

Synen sone Eutropius vooz syns vaders doot be- gheerte ghekreghen hebbende/om in een Clooster sa- ligieuselyck Gode te dienen/heeft hem begheben onder den Religieusen Abt Leo / in 't Clooster der H. Mar- telaren Gervasius ende Protasius, vier mylen va Tropat ghelegghen / niet met allen mede-dragghende van syne aen-ghestorven goederen; die al aen syn suster latende; met sulcker meyninghe/dat sy te beter een edelder hou- welijck soude moghen bekomen / ende te cierlijcker de byploft houden. Maer siet hier wat wonders! Eu- tropius de werelt verlatende / was noch eenighsins/ aengaende syn suster/met de werelt becommert: Maura in de werelt blyvende/was meer met de hemelsche din- ghen besigh/dan met de ghelaten goederen van haren broeder, wel een edelder houwelijck doende dan hy en meynde; met de rijckdommen der vooshepdt groote vrienden maeckende in den hemel; ende eenen machti- ghen ende rijcken bypdegom/den alder-schoonsten on- der alle de sonen der menschen/ tot haerder liefde/ lie- belijck aen-lockende.

Maura ver-
liest Godt
tot haren
bypdegom.

Haer mildt-
hepdt tot de
kercken.

Want wat en heeft sy ter eeren Godts/ende der H. Apostelen Petri ende Pauli, Patroonen van de Hoost- Kercke van de stadt Tropen/niet ghegeven? haer/ende haer goedt tot Godts dienste/ende der H. op-offeren- de. Sy besorghde de olve vooz de lampen: sy besorghde d'Antaer-kleederen: sy maecte van hare eyghen goe- deren de Priestertijcke kleederen / als Alben / Casurfe- len/Cappen/&c. Sy (seght den vooz-ghemelden Bis- schop) heeft my een linnen kleedt ghegeven / dat sy met haer eyghen handen gheweben / ghemaccht / ende gheblepckt heeft; ende van my ootmoedelijck begheert/ dat ick 't in den dienst der Missen soude willen ghe- bypcken. Een kleedt dat ick meer achte ende koste- lijcker houde / dan goudt ende kostelijcke ghesteenten. Want ick het heete van de gheestster meer aensie/dan de handt:

Sy maecht
verschepde
kerck- ghe-
waten.

handt: de affectie meer dan het kleedt: de blydschap
 ende vzeught / daer sy het mede gaf: dies te meer om
 dat het een dobbel gabe was / half lichamelijck / half
 gheestelijck: uytwendigh/inwendigh: d'een openbaer/
 d'ander verborghen. Ick en sal uwe bermhertighepdt/
 Heere/niet verswijghen noch verborghen houden / voer
 uwen vergaderden volcke. Ick sal uwe alder-hooghste
 groot-dadigheden verkondighen/die ghy my door uwe
 H. dienst-maghet Maura ghedaen hebt. Ick was als hoy *Psal. 107.*
 dorre ghevorden, dat weerdigh was in het sonneys ge-
 woopen te zyn: Mijne ziele vvas voor u, als aerde sonder *Psal. 142.*
 vvater; daerom onbruchtbaer / ende heel dorre ende
 droogh: ick handelde het H. Sacrament van 't lichaem
 mijns Saligh-maekers sonder devotie; Ick at het on- *Exod. 12.*
 beveleckt lammeken, sonder vvilde bitter larouwe des
 leedtwesens: sonder tranen nuttede ick het broodt der
 Enghelen: ende siet/dese vrome vrouwe heeft vlas ghe- *Prov. 31.*
 socht, ende sy heeft ghevrocht door den raedt van hare
 handen, ende heeft haer werck volepndt metter hae-
 sten / waer in hare blytighen abelhepdt ghemerckt kan *Alle die*
 worden; ende heeft het aen my *M. Vudentius Bisschop*
 van Tropyen/ dien sy beminde/ ghegheben; ende hoorz haer
 nu wat wonders. Dat kleedt van my ontfanghen/ende *handen*
 naec hare begheerte van my ghebruyckt zynde/ heeft de *ghemaect /*
 cracht ghehadt van *Moyfes* roede / daer hy mede uyt *cregen eene*
 eene drooghe steenrotse / overbloedighe wateren heeft *sonderlinge*
 doen uyt-springhen. Want ick soo hardt als eenē steen *devotie in*
 van te voren zynde / ben daer door soo beweeght ghe- *den vrenste*
 weest/dat my de tranen van devotie ende van leedtwes- *Godts.*
 sen / soo dickwijls als ick daer mede ghekleetd was/
 overbloedelijck zyn uyt-gherupselt. Welck noch an-
 der meer oock met my mede ghetuyghen / die het selve
 kleedt/in den dienst der *Missen*/aen-gehadt hebbende/
 van gheijcken tot aller devotie zyn ontsteken geweest.

Dit is dan haer werck gheweest / de *Priesters* ende *Sy ghes*
 de *Clergje* van kerckelijcke cieraeten ende ornamen- *bruyct*
 ten te voorszien: de *Religieusen* nachtrants/ende de *Clo-*
 steren en vergat sy niet ('t welck den *Abt Leo*/ende *syne*
 H. Vergaderinghe danckbaerlijck bekent hebben) sy *houdt van*
 maecte de *Religieusen* hunne kleederen / handt-doec- *kercken en*
 ken / tafel-lakens / &c. Daer mede *soghbuldighlijck*
 oock de *voorz-biddinghen* vande *H. Gervalius* ende
Protalius versoekende in 't *Clooster* tot hunne eere ge-
 sticht

Hy gaet
tweemaal
ter weke
derrevoets
in pelgri-
magie.

sticht bukten de stadt/ghelyck sy de hulpe der H. Apo-
stelen binnen de stadt daghelijckx versochte. Welck
Clooster/al hoe wel (soo vozen gheseyt is) het vier mij-
len van de stadt ghelegghen was / sy alle weken twee-
mael bloots-voets sonder lijnen / in het strenghe vastē
te water en te byode in pelgrimmagie/'s woēdaeghs
ende 's vyrdaghs seer devotelijck en Godtbruchtelijck
besochte.

Wiederem
vā haer ge-
maect zyn
miraculeux.

Maer nu laet ons oock hoorzen/van wat een krachtē
dat het handt-kleedt/dat Maura aen den Abt Leo ghe-
gheben heeft/gheweest is. Melanus Clerck/een seer heyl-
ligh Monick/ende Paulinus oock Clerck/getuyghen
claerlijck/dat sy door het aen-raecken des kleedts/van
de kortse verlost zyn gheweest. Ende al hoe-wel dat
sommighe dat de verdiensten van den saechtmoedi-
ghen Leo toe-schrijven; ick meyne nochtans / dat den
H. Leo oock bekende / dat het tot de glorie van de H.
maghet streckt/die van haren bywedgom/tot een teec-
ken van liefde/soo is vereert gheweest.

Hy vereert
de Hepligen
by hūne
graven.

Hare devotie was oock wonderlijck groot tot de H.
maghet Maskidia, wiens autaeer (daer sy eerlijck in ver-
heben lagh) sy allen daghe minnelijck om-helsde/ende
soetelijck kuste naer de Mettenen. De seste Ghetijde/
oock van de byoeders ghesonghen / ende sy naer huss
ghegaen zijnde / vondt-men aen den voet van den sel-
ven Autaeer/als een kleyn beeccken van hare tranen;
daer een Diaken Mauritius genaemt/sijne oogen eens
mede ghewiepen / ende nat ghemaect hebbende / de
gracie van weenen uyt devotie oock verworven heeft;
ende is mede verlost van eene blecke in d'ooghe / die
t'ghesichte wat was belettende.

Haer wt-
ghestozte
tranen zyn
oock mira-
culeux.

De heplige
Maura
hoort een
Diaken de
Passie lesen
in een an-
der kercke
verre van
haer we-
sende.

Den selven Mauritius hadde een seer kleynē stem-
me/ soo datse/als hy het Evangelie las/qualijck aen de
deure van de kercke ghehoort konde worden. Het is
nochtans ghebeurd / dat de H. Maura verre van daer
zijnde in een ander kercke / de selve ghehoort heeft van
verre / als hy in de H. Misse het Evangelie van de
Passie onses Heeren / op den goeden vyrdach/ tusschen
de Dexte/ende Sona las. Hy hoorde als-dorn het ser-
moon van den H. Bischoep Prudentius, met meer andere
sittende met groote aendachtichypt ende devotie / in S.
Aventinus kercke in de voerstadt / het welck naer den
eysey vanden tijdt / van de passie onses Heeren was: en
siet

siet onberhoers stont op haer beenen/ ende seghende haer met het teeken des lebendichmakende crups. Den **B.** Bisschop daer van verwondert zijnde (want sy anders althits seer stil bleef sitten/ het woort Gods hoorrende/ om dat sy van Godt zijnde/ van sulck een Godt- vruchtigh besich-houdende werck / niet af-ghekeert en konde zijn) heeft haer ghevraecht/ wat haer overghemen was; ende waerom sy/ als d'andere bleven stil sitten / teghen alle ghewoonte soo op-ghelesen was? Sy daer op andtwoordende / met eene eerlijcke beschaemtheit nochtans/ met de simpelheyt eender dupbe/vraeghde: Maer, Vader, moet men dan sitten als men het heyligh Euangelie leest? Siet den Diaken Mauritius heeft in de kercke der Apostelen de heylighe Passie onses Heeren begonst te lesen, om dat men die, daer-en-tusschen ander dinghen latende (belieft het de bystaenders soo) soude hooren. Den Bisschop dit hoorrende / heeft de gheheele bergaderinghe doen toe-luyfsteren / ende daer naer ghevraecht oft sy iet hoorden? waer op de gheheele gemeynte heeft gheandtwoordt / neen; dat sy niet en hoorden. Waer upt men verstondt/ datter in de **B.** Maghet eenige Goddelijcke kracht was werckende. Den Bisschop overgoten met tranen/ upt een beweeghlijckheyt/ en konde in sijn sermoon niet voortgaen: maer is op staende voet/ om sommighe onghelovighe/ met de gheheele gemeynte naer de kercke der **H.** Apostelen ghegaen/ om de grootdadighe wercken Gods / klaerlijcker te ontdekken. Ghekomen zijnde aen de deure van de kercke/ hebben sy wat stil blijven staen / ende en konden van aldaer nochtans nauwelijck het kleyn dun stemmeken van den Diaken Mauritius hooren/ die de **B.** Maghet van soo verre ghehoort ende verstaen hadde. De gemeynte met den Bisschop in de kercke inghegaen/ ende de passie nu al ghelesen zijnde / hebben te samen onsen Heere glorie ende eere op-gheoffert/ die in sijn Heyligen groot ende glorieus is. Maer de Maghet Gods lach hare groote vooz de voeten des **B.** Bisschops al bevende; als ander oodmoedicheyt/ belijde waren / weende sy; ende sloech haer-selven op de dende schuilt voozst hardelijck kloppende; ende seyde/ dat sy eene seer daer gheen ellendighe sondaersse was/ om dat sy het woort der saen was, licheyt ghestoort hadde/ soo sy seyde.

Siet langhe daer nae is den dagh ghekomen van hare verschepdinghe; dan dagh van **S.** Mattheus Apo-
 C c stel

stel ende Euangelist: bequamen dach/ wel ober-een-komende met haren sterf-dach. Den Apostel Mauram be-
minnende; die de Mooren van Mauritanien tot Christum bekeert heeft: tot dese wit-supbere Maghet seer
saechtinnigh / die de swarte Mooren niet ghebreest en heeft; haer als een bruyt-leyder tot haren bruydegom
vzenghende, Nu dan den dach ghekomen zijnde / heeft haer hoofdt van het bedde haerder cranckhepdt opghelicht ten besten als sy konde / ende dat ter vier hoecken
van 't bedde / eerweerdelyck voorewaert neder-gebooghen. Ghebreaght zijnde van den H. Leo Abt/ waerom sy dat soo dede; andtwoorde: Siet (seyde sy) vier stercke mannen omringhelen de vier hoecken van mijn bedde; de bloedt-ghierige beesten verjaghende; S. Peeter, S. Paulus, S. Gervasius ende Prothasius, die ick naer mijn uysterste vermoghen, soo langhe als ick gheleest hebbe, ghedient hebbe. Terstondt daer naer haer tot den Bisschop keerende/ die daer by haer was met meer andere/ heeft tot hem gheseyt: Dese laetste bede doe ick, ende begheere van u, Vader ende Bisschop Prudenti, dat ick in de teghenwoordigheydt van dese, van uwe hande het hooghweerdigh H. Sacrament des lichaems Christi, ende het heyligh Olyffel ontfanghen mach. Het welck van den H. Bisschop naer haer begheerte soo gedaen is.

Daer-en-tusschen (hoort wat wonders) een stemme isser upt den hemel ghehoort/ klaerlyck haer ten hemel noodende/ met dese woorden: Komt mijn beminde, ende ick sal mijnen thron in u stellē: want den Coninck heeft uwe schoonheyt bemindt, ende begheerich van die gheweest. Den Bisschop stont ober d'een syde van het bedde; den H. Abt Leo ober d'ander syde/ soetkens na sijne maniere sommighe van Davids Psalmen binnen 's mondes aen het hoofdt-eynde van het bedde der H. Maget lesende. Daer waren oock tegenwoordich Mauritius Diaken/ ende Eutropius den broeder der H. Maghet / ende veel van den gheloovighen volcke / sonder die van den huuse/ ende onder ander Sedulia weduwe/ haer moeder; als dese stemme / met een on-uysprekelycke / ja onbegryppelycke soeticheyt de ooren ende herten van alle de teghenwoordighe / boven alle mensche-lycke ghewoonten / lieffelyck in-bloepde ende ghe-
noeghde.

Sp wordt sieck.

Deropenbaringhe vande H. die sy ghedient hadde/ in haer doot-bedde.

Sp begheert haer laetste kerck-gherechten.

Sp wordt door eene hemelsche stemme openbaerlyck ghehoort ten hemel ghe-noodt.

Als sy nu besich met bidden was / midts sy het ghebedt des Heeren begonst hadde / nu de tweede begeerte / te weren ; Ons tockome u rijke, uyt-ghesproken heb- bende / heeft haren onbeblekten geest aen haren Schep- per ende Verlosser blydelyck over-ghegheben / ende is soo ghestorven. De onbequame ende ontijdighe onder- soekinghe is aldaer van sommighe geweest / met eenen twyffel / oft by avontueren niemandt van bupten oft van binnen / eenighe sulcke soete stemme van hem uyt- ghelaten mocht hebben. Maer den onghewoonelycken reuck / alle specerije ende blommen verre te boven gaen- de / die daer oock in de kamer was uyt den hemel ghe- daelt / heeft te kennen ghegheben / dat den bruydegom komende uyt sijn slaep-kamer / naer dat de voorbelof- ten van het houwelijck / met verlanghen van de salighe bruydt / soo langhe gheduerdt hadden / sijn bruydt met sulck-een honigh-bloepende ende melodieus stemme- ken is komen halen / om die met een ghestadigh ende eenwighdurigh houwelijck by hem te houden / ende te vereenighen.

Wat mepnen wy / wat hier al ghepasseert is / dese H. dochter soo overleden zijnde / doefsheyt / oft blyschap / e- ker de weerdighe moeder Sedulia wedulwe / haer nu al- leen vindende / berooft van sulck-eene dochter / de eere / den spiegel / het onderhoudt van haren huyse / haer hulpe / haren bystandt in hare oude daghen / en is niet wepnich bedroeft gheweest ; huplende / suchtende / kar- mende / dat sy sulck-eenen schat soo haest verloren had- de ; dese hare H. dochter noch maer dry-en-twintigh ja- ren oudt zijnde. Niet-teghenstaende / als sy dochte / dat sy van wegghen van haer H. dochter / de schoon-moeder van den hemelschen Coninck geworden was / daer van door soo veel miracelen / ende namentlijck de laetste he- melsche noodinghe / die sy mede als andere ghehoort hadde / verskerct zijnde / heeft haer laten troosten ; wel wetende dat haer H. dochter uyt den hemel haer noch meer bystandts doen konde / als sy inde wereldt blijven- de / hadde kunnen doen. De doefsheydt is dan haest in vreught verandert / ja van selfs stracy verflonden ende verdwonen.

Mauriciana suster van Sedulia / met haer twee dochters Damona ende Theria / zijn in 't sterf-hups ge- bleven / om het H. lichaem te besorghen / als de naeste

C c g

vrienden.

Biddende /
ons tockome
u rijke,
gheeft haren
gheest.

Haer moe-
der Sedulia
is droeve
om haer
doort.

Sy wordt
haest ver-
troost.

Haer twee
dau Maura.

vienden. Sy dan het lichaem ontkleedende/ hebben een
hazzen kleet op het bloot lijf ghevonden. Welck sy in
vieren deelende/ ende elck een deel voor haer houdende/
het vierde den H. Bisschop ghegheven hebben.

Water
wasschende
haer lichaem/
verandert
in melck/ en
het selve ge-
neest kortsen.

Doek het
hazzen kleedt
mirakoleus.

Veranus
krijgt de
kracht van
riecken we-
derom.

Daer ghe-
schieden
verscheppen
mirakelen
by haer
graf.

Het water daer men het lichaem mede ghewasschen
heeft/ is in soet melck verandert tot een seker ghetup-
ghenisse van hare maeghdelijke supberhepdt/ ende tot
teecken der waerhept aen den H. Bisschop vertoont. Van
welck melck Leontius sone van Damona met groo-
ten smaecke begheerlijck ghedroncken hebbende / ver-
loft is van eenen seer grooten vrandt der kortsen. Doek
Theria haer nichte voozsedt / is mede byp gheworden
van eene vuple blecke (die haer in't aensicht me-ghebo-
ren was/ waerom sy haren man min behaeghde) alleen
door het aenraecken van het hazzen-kleet. Op de selve
ure van haer sterben / den monick Veranus / die de
kracht van riecken langhe gemist hadde/ verre van daer
zijnde (te weten in 't dickwijls vermeldte Clooster) heeft
den selven reuck van soetichept ghevoelt/ den welcken
die gheboelden / die by het lichaem teghenwoordigh
waren; ende alsoo de kracht van riecken / die hy tee-
nemael verlozen hadde/ wederom ghekreghen.

Sy is begraven in een doyp / dat van haer den name
nu draeght/ gheheeten S. Maure, liggende op de Sibicre
Beyne / ontrent vijff honderdt stappen / dat is/ een half
myle van de stadt van Tropen/ alwaer nu maer een deel
van haer lichaem en is; want het ander deel is in S.
Martens Clooster van S. Benedictus Orden in de
stadt van Tropen ghebrocht. By haer graf zijn seer veel
mirakelen gheschiedt aen de ghene / die met eerbiedinghe
dat van de H. Maget versochten/ door het wercken van
den Almachtighen / die leeft ende regneert in d'eewwic-
hept der eeuwicheden. Amen.

Dit leven van de H. Maura is eenen spieghel van
gheestelijke dochters / die haer beko nimmeren/ naer den
dienste Godts/ met cieraet voor de H. Kercke/ te weten
Kasupvelen/ Alben/ Kelck-doecken / Corpozalen te ma-
ken ende te wasschen. Ende tot berweckinghe van ghe-
lijcke devotien tot het Kerck-ghewaet (daer groote
Princessen haer oock toe begheven hebben) met grooten
loone/en kan ick niet laten te verhalen/ hoe aengenaem
dat het aen den grooten Godt is / dat de maeghden
haer-lieden daer toe ontleedigen/ om door sulcke werckē
Godts

Godts dienst te verhoorden. Eene sekere Maghet seer
 sooghvuldigh om alle dinghen / die ten dienste Godts
 noodigh zyn / supber en net r'onderhouden; namentlic
 ken de gewijede *Corporalen* oft doecken / daer het Hoogh-
 weerdigh *H. Lichaem* onses Heeren / in het *H. Sacrificie*
 der *Missen* op-rust / naer dat sy eens sulcke doecken
 ghewasschen / ende upt-ghelapt hadde om te drooghen /
 ober-deckt nochtang met andere onghewijede doecken /
 om dat sy door het stof oft voghelen-dreck (soo 't som-
 tijds ghebeuren kan) niet verbuylt en souden worden /
 heeft eene seer schoone vrouwe / met een kindeken op
 den arm sien komen in den hof daer sy laghen / en eerst
 het kindeken legghen op de doecken / soo sy noch ghe-
 deckt waren. De Maghet dit siende / verboodt het eerst
 soetjens : maer soo die schoone vrouwe die *Corporaelen*
 ontdeckte / ende haer kindeken daer bloot op leyde /
 vraeghde haer al luyde roepende / hoe sy soo stout was
 dat sy dat dede ; oft sy niet en merckte / dat het *Corpo-*
raelen waren : Waer op onse *Liebe Vrouwe* (want sy 't
 was met haer kindeken *I E S V S*) soetjens andtwoorde /
 dat sy 't wel wiste / ende dat haren sone dickwijls op
 d'Autaren op de selve doecken ruste. Welck gheseyt
 hebbende / is verdwenen. Wie dan en siet niet / dat sulcke
 wercken grootelijcks ter eeren Godts dienende / Gode
 ende sijne ghebenedijde *Moeder* / die 't selve ghedaent
 heeft / seer aenghenaem zyn / ende grooten loon hier na-
 maels te verwachten hebben.

Specul.
Exempl.
 d. 9. S. 77.

S. THECLA Virgo et Martyr.
23. Septembris. vidue Cuabbari.

H E T L E V E N

V A N D E

H. T H E C L A ^{23. SEPT.}

A. 119.

M A G H E T

ende Martelaerffe.

De H. Thecla, seer vermaert om hare upt-ghe- ^{vvt Basil.}
sonderde deughden / is by-na by alle ^{Seleuc.} Out-^{ende ande-}Da-
ders in grooter achtinghe gheweest / ende seer ^{re.}
ghepresen; ende als eenen spieghel verthoont /
in den welcken / namentlyck de Christene
maeghden / de Goddelijcke gratien souden moghet
claerlyck bemercken / daer mede by dese Maghet / in 't
eerst aen-wasschen van de H. Kercke / tot sichtighe van
bele / seer wonderlyck allen den loop van haer leven /
dat redelyck langh gheweest is / verciert heeft.

Hy is ghebozen in de stadt Iconia / in 't landt van ^{'t gheslachte}
Cilicien / van edele ende dooz-luchrige ouders / in 't jaer ^{van Thecla.}
onser Heeren 29. ghestorven in 't jaer 119. nu 't neghen-
tigh jaren oudt zijnde; eerst sonder gheloove (ghelyck
onder de Heydenen den tijdt dat mede brochte / het ghe-
loove als-dan maer eerst hem onder hen-lieden als
lenghskeus meer en meer verbroydende) maer niet langh
ghe soo ghebleven. Want den H. Apostel Paulus, landt
en steden dooz-reysende / om over al 't gheloove Christi
te planten / is oock te Iconien ghekomen; ende tot ha-
ren gheluck / ten aldernaesten hups van de wooninghe
van dese Maghet gheherberghyt by eenen goeden deugh-
delijcken man / eenen Christen Onesiphorus ghenaeemt
(soo 't wel waerschyjnlyck is) upt de Joodsche natie ges-
proten. Alhier / Joden ende Heydenen daer toe ghe-
noodt / heeft den H. Apostel 't gheloove Christi beghonst
te verkondighen / met grooten toeloop van volck; soo
pberlyck / ende lydte-stemmigh / dat-men 't in 't naeste
hups oock hooren en verstaen konde. De Maghet The-
cla wierdt het ghewaer / ende is beweeght gheweest om
daer naer te luyfsteren. Daer was een venster in hups /
C c iij bequaemt

Haer yber
tot Godts
woordt.

bequaem om bescheydelyck al te verstaen / watter van den Apostel ghepreect mocht worden / sonder upt den hupse te gaen ; dese venster hare openinghe hebbende ter zijde van Onesiphorus wooninghe. Thecla nam den tijdt waer / wanneer men preeckte / ende sy na die venster toe ; daer sat sy / hoorde neerstelijck toe watter gheseyt wiert / wiert allenghskens meer en meer beweeght / ende kreegh in die predicatien sulck een behaghen / dat sy soo langh men preeckte / van de venster niet gaen en konde / al oft sy daer vast ghenaghelt hadde gheweest.

De repnig-
hepdt heel
dienstigh ter
salighepdt.

De predicatien des H. Apostels waren van de noodtsaeckelijckhepdt des gheloofs in Christum, om saligh te worden / ende daer by oock de noodtsaeckelijckhepdt der deught : seer in-drukkende die vier uptersten / doot / oordeel / helle / hemelsche glorie. Daer by oock voeghen de (welcke wel de alder-bequaemste middelen waren / om veerdighlijcker ende glorieuslijcker ter salighepdt te gheraecten) de supberheyt van leven / en den maeghdelijcken staet / als sulck een middel boven het houweelijck / seer verheffende. Ten laetsten / hoe noodelijck dat het oock is sijn gheloove in Christum openbaerlijck met den monde / ende met de wercken / soo van Godts-dienstelijckhepdt / als van andere denghden te belijden / te ghen alle aenstooten des dupbels / des werelts / ende des vleeschs ; met een berepdt saemhepdt / van veel liever dupsent dooden te sterben / dan sijn gheloove / oft het deughdelyck leven te verlaten.

Kracht van
het woordt
Godts in
Thecla.

Dese ende dierghelijcke materien den H. Apostel in 't breede handelende / den eenen dagh vooz / den anderen naer / de H. Thecla hoorde soo neerstelijck toe / ende wierdt daer dooz soo beweeght / dat sy het etenende het drincken vergat / ja op haer vercierien en op-topen niet meer en dochte. Haer moeder / haer daer van verwonderende / ende ghewaer gheworden zijnde dat dit quam upt het toe-luysteren dooz de venster / van de predicatien die in 't naeste hups gheschiedden ; allwaer sy haer dochter t'elcker reysen bondt sittende / is haer eerst met soete woorden aldus aen-ghegaen : Mijn alder-liefste dochter Thecla, wat is 't dat ghy hier soo sit ende luyfster ? wat is 't dat u hier soo vast ghebonden houdt ? Siet my eens aen / ende spreek my toe / ende denckt dat ghy oock eten moet. Wat sit ghy hier soo half ghekleedt / soo onghehult / buyten uwe ghewoonte ? Waer op

op Thecla al stil (wylghende/ ende vast blybende daer sy
 sat/ heeft de moeder haer wat grammelijck overgaen;
 segghende: Wel wat sal dit zyn: zyt ghy sot: zyt ghy van
 u sinnen berooft: wat is hier te hoozen / dat weerdigh
 om hoozen is: aensiet wie dat ghy zyt: hoe sit ghy hier
 als een slooze: houdt uwe maghen ende vrienden in ee-
 ren / denckt dat ghy de dochter van Theoclea zyt/ de
 bruydt vanden edelen Champzis; van hoe dooz-luch-
 tige flamme ghy oock ghesproten zyt / hoe rijck / hoe
 machtigh / hoe schoon ghy zyt: hoe vergheet ghy dus
 u selven?

Hare moeder
 soeckt haer
 van Godt af
 te keeren.

Was al te vergheefs/ wat haer moeder dede oft sep-
 de: sy was gheracckt. De woorden des H. Apostels
 werckten in het herte: sy en was van de venster niet af
 te trecken / ghelijck vast daer aen ghebonden/ begeerich
 om noch meer te hoozen / dat haer soo soctelijck in het
 herte ghebloeyt was: wat raedt? De moeder heeft Cha-
 mpiim doen roepen; ghekomen zijnde / hem verhaelt/
 hoe dat haer dochter/ sijn bruydt/ sijn toe-belofde huyf-
 vrouwe/ nu dyp dagen/ en dyp nachten geseten hadde by
 de venster (op Onesiphorus haers ghebeurs zijde uyt
 siende) aldaer gheluyfster naer de predicatien van een
 vromdelinck/ sonder op eten oft drincken te peynsen; ja
 (sepde de moeder) soo het schijnt / u oock vergheten
 hebbe nde/ ende haren toekomenden staet ende eere: soo
 sit sy daer/ ongheschoft/ halfghekleedt/ als berooft van
 hare sinnen. Gaet doch tot haer; want ghy haren bruy-
 degom zyt/ ende doet soo veel/ dooz sineecken ende bid-
 den/ dat ghyse vande venster krijght/ ende by ons doet
 komen. Champzis vande moeder dit ghehoort heb-
 bende / is heel verwondert naer haer toe-ghegaen;
 maer sy besich met wat anders inden sin / en heeft
 hem niet eens aenghesien. Hy noch meer verwon-
 dert; wel (sepde hy) myne alderlieffste Thecla, myne
 bruydt/ siet ghy uwen bruydegom niet eens aen / wel
 kendt ghy my niet meer: oft hebt ghy yemant anders
 ghebonden/ dien ghy/ ten mynen leedt-wesen / meer be-
 minnen wilt: wat isser? heb ick dooz onwetenheydt of
 onboozsichtigheydt erghens in u misdaen / gehindert/
 vergramt / niet ghedienstigh ghenoech gheweest: by a-
 vonturen heeftmen de bruyloft al te langhe op ghehou-
 den: maer by wiens faute is dat toe ghekomen: ick ven
 boozwaer al bereypt van mynent wege. Laet ons inde sa-
 C c v ke booz

Sy stoockt
 hier toe oock
 op Champ-
 ris haren
 bruydegom.

ke voortgaen / beliebet u. Men uwen wille / aen uwen
wenck / hanghe ick / o mijne soete Thecla. Dit seyde hy
met woorden / met 't roeren vanden lichaem heel liebe-
lyck / en pooghende haer te beweghen / raecte een wep-
nich haer lijnen kleedt / segghende : Ey staet op; laet ons
gaen eten ende drincken / goede ciere gaen maken; wat/
wat / sout ghy u soo over-vasten? u van honger verhin-
deren? Dit dede hy / dit seyde hy; maer oock al (ghelyck
de moeder aldereerst) te vergheefs. Thecla en paste op
gheen smeecten / op gheen schoon sprecken / op gheen
kijven: sy was voor de werelt doof / alleen wel-hoozende
als sy Godt door Paulus hoorde spreken / daer sy haer
herte r'eenemael toe ghewent hadde. 'Tgheheel huyse-
sin was bedroeft / de moeder als rasende / Champzis
jalours liep ter strate waert upt / om te besien wat volck
datter ten huyse van Onesiphorus upt oft inghingh; om
van hen te weten / wat het voor een man was / die oock
van verre maer alleen ghehoort / de herten soo r'hem-
waerts trecken konde.

Thecla blijft
stantvastigh.

Champzis
soeckt het
op den H.
Apostel te
wzeken.

Walsche
broeders he-
schuldighen
den H.
Paulum.

Daer-en-tusschen vindt hy daer twee / soo 't scheen/
niet wel ghemaniert / wat crackeel tusschen malcande-
ren hebbende / Demas ende Hermogenes; wel Christenē
by name / ende discipelen van Paulus; maer walsche en
ghebeynst. Hy dese aengaende / heeft ghevraecht / wie
doch ten huyse van Onesiphorus den leeraer was / daer
al het volck na toe liep? hoe hy ghenamēt was? wat lee-
ringhe hy voort brochte / dat hy soo begeerlyck ghehoort
wierd? hoe wel sprekende / dat hy de menschen soo r'hem-
waerts trock / hen als van hun sinnen beroovende / oock
die hem sonder sien / alleen van verre maer en hoorden?
Hy als tot Paulus niet seer ghesindt / verkeert van her-
ten / hebben hen ghebeynst / oft sy hem niet en kenden;
maer dat sy sijn leeringhen wel ghehoort hadden / vol
bedroghs zijnde / de menschen wys-maeckende niet te
houwen : dat den maeghdelycken staet groot van weer-
den is; den houwelycken staet (waer door het mensche-
lyck gheslacht in wesen ghehouden wordt) niet seer pijn-
sellyck / ende oversulcx een verderber van de werelt; die/
het houwelyck versmaet zijnde / in niet vervallen moet.
Hoe wel hy hier teghen eene nieuwe werelt verstaet /
een verrijfeninge der lichamen / die eens ghestorven ende
bedorven zijn / in aerden verandert; en voort een eeu-
wich gheluckigh leven / namentlyck voor sulcke / die den
houwe-

houwelycken staet souden veracht hebben; al ongehoorz-
de/ ongheloobelycke phantaspen/die de licht-gelooven-
de menschen / van soo ghewoone / eerlycke / loffelgycke
saecten/ als den houwelyckē staet mede-brynght/ eenen
afkeer / ende eenen schroom daer van doen crighen.

Dese proposten behaegden Champzis soo seer/dat hy
dese gasten/ daerom t' synen huysse ghenoodt heeft: daer
raet met hen aengaende onder den maectijdt/hoe dat hy
met Paulo leven mochte. Hy rieden hem/ de clachte aen
de Heeren der stadt te gaen doen/ van sulck-een verber-
ber des volcks: soo hy vol van gramschap / ende van
jaloursheyt ontsteken kortz daer naer ghedaen / ende
lichtelyck vercreghen heeft/ datmen hem vangen moch-
te. Hy is vergheleschapt met 's Heeren dienaren/ende
daer hy op-gherapten schuytm van 't ghemeyne rasende
volckskē/naer 't huys van Onesiphorus toe-ghegaen;
heeft de deure inghelooopen; den H. Apostel daer gebon-
den hebbende/ aenghetast/ met ghewelt naer den rechts-
ter-stoel getrocken / daer swaerlyck beschuldicht / als
een vbandt van het menschelyck gheslachte/ een beder-
ver der houwelycken/ een vernielder vanden gewoone-
lycken loop der werelt. Den President vander stadt dit
hooyende/ en doende den H. Apostel wat naerder komen/
heeft hem ghevraecht; wie hy was / van waer gheko-
men / wat syn leeringhe was / ende oft hy hem teghen
't ghene hem op-ghelept was/ soude konnen ontschul-
dighen?

Waer op den H. Apostel geandtwoordt heeft in deser
manieren: Voorborgemeester, onder de mannen die ghy
regeert, den alder-besten; mijne leeringhe die ick hier
gheleert hebbe, en is van my niet verfiert, noch oock niet
nieuwe: sy is van boven uyt den hemel, van Godt gheko-
men, ende eerst den menschen inghedrukt, als sy van
hem gheschapen waren; waer van den meesten deel, by
naer de gheheele werelt over, gheweken zijnde, ende
vervallē in groote onwetenschap, den waerachtigen Godt
verlaten hebben, ende hen ghekeert tot afgoderije wel
soo plomp, dat ick my niet ghenoech verwonderen en
kan: soo verblindt in hunne dolinghe, dat sy niet sien en
konnen, dat honden ende catten; ja steenen ende bloc-
ken gheen goden zijn en konnen, daer sy nochtans voor
ghhouden worden. Daer-en-boven wat bedorvenheyt
van zeden ende manieren zijn door sulck-een afgoderije.

als

Den H.
Apostel
wordt ghe-
banghen.

Derandt-
woordt sy
selben booz-
den Weer-
ter.

als door eenen gheweldighen over-vloet van wateren, het menschelijck gheslacht aenghedreven, ende inghevoert? de menschen wijs-ghemaect zijnde, dat sy het selve wel doen mochten, dat hunne Goden hen voor-gedaen hadden, als over-spelen, maeghden-cracht, stomme sonden, misbruyck van susteren, ja der ouderen van hun eyghen kinderen; rooverijen, moorden, verwoestinghen van steden ende landen, tot groot verderf van malckanderen, waer van de wereldt vol was,

Den goedertieren Godt dat al aensende, ende met het verlies van ontallijcke zielen, die door alsulcke sonden ter hellen daelden, om eeuwelijck aldaer ghepijnt te worden, medelijden hebbende uyt een onuytsprekelijcke bermhertigheyt. heeft sijnen ghebenedijden Sone in de wereldt ghesonden, om voor ons mensch gheworden zijnde, ons te versoenen, en te verlossen uyt sulckeene slavernije van sonden. Het welck hy van synent weghe ghedaen hebbende, is weder ghevaren naer den hemel, eerst Apostelen vergadert hebbende (waer van ick door sijne gracie een gheworden ben) die de wercken van onse verlossinghe over alle de wereldt souden gaen verkondighen, tot saligheyt van alle die het gelooven souden, ende hem onderdanigh worden.

Aengaende het houwelijck, dat en verbiede, noch en verachte ick niet; maer prijse het seere als van Godt inghestelt, tot onderhoudt van het menschelijck gheslacht: al hoe wel ick den maeghdelijcken staet van Godts weghe seer rade, als bequamer om Godt te dienen; soo nochtans dat ick den houwelijcken staet daerom niet en verworpe, als teghen Godts noodelijcken dienst eenighsins strijdende. Want oock de gherouwe Gode dienen kunnen, door het onderhouden van sijne gheboden. Dit preke ick, dit leere ick over al, als ter salicheyt nut ende noodigh: ende voor dese waerheyt ben ick bereydt te lijden al wat my overkomen kan, ja met mijnen bloede, met mijne doot het selve te beseghelen. Den **H. Apostel** dit gheseyt hebbende/ is den **Prestident** wat gheroert gheweest; maer eben-wel om 't volck te stillen/ heeft hem in den karker doen leyden.

Daer-en-tusschen Thecla, niet ghenoecht zijnde met het ghene sy ghehoort hadde uyt den salighen mont des **H. Apostels**/ verstaen hebbende hoe hy naer den karker ghelept was/ heeft overdocht/ hoe sy by hem gheraken mochte

Hy wordt
naer den
karker
ghelept.

mochte / om volkomentlyck van hem gheleert ende geholpen te worden ; niet achtende op de perijckelen / die daer op vallen mochten / bereypt om met hem vooz Christo (dien sy nu eenighsins ghebat hebbende / beminde) oock de doodt te sterben . Sy hadde veel kostelycke juweelen / ende bagghen / alderhande vrouwen cieraet / als een dochter van groote middelen / ende edelen stamme ; dese als niet achtende by het ghene dat sy sochte / heeftse gaen uyt-deplen ; eerst aen den pooztier van haren hupse / die seer arm was / offerende / om ten hupse te moghen uptgaen : het welck sy door sulck-eene ghiste verwierf . Nu aenden karcker ghekomen zynde / heeft sy verkregghen van den ghevanghen-bewaerder door ghe-lycke ghiste / dat sy by den H. Apostel heeft moghen komen . Dit al wyselijcker aenghelept hebbende dan de jonckheyt van dit dochterken ; cloeckelijcker dan de sterckte van cene vrouw-persoone ; pberlijcker dan de klepne wetenschap van soo versch-bekeerde Christene / verespicht oft toe-laet .

Thecla besocht den H. Paulum in den karcker.

Den H. Apostel haer siende / ende verstaen hebbende wie sy was / ende waerom sy aldaer ghekomen was / heeftse neder doen sitten / ende aldus aenghesproken ; O Maghet, siet hier sit ick ghevanghen, door uver vrienden bedrieff, soo ick verstaec, maer nochtans niet droevigh ; maer droeve soude ick gevveest hebben, dat ick niemant hier tot *Christum* ghetrocken hebbende , soude hebben moeten vertrecken . Maer Gode zy nu lof, dat ick mijn ghesaeyde saet sie uyt-spruyten ; dat ick hope , dat het tot vruchte sal komē . Want om dat ghy door een cleyn voncxken van mijne ghehoorde vvoorden soo ontfteken zijt in liefde tot uver saligheyt, dat ghy u-selven in perijckel stelt van uve vrienden qualijck ghehandelt te vvoorden ; vvat meynt ghy, vvat vreught dat daerom alnu in den hemel is? vvel aen dan (als ghy nu soo begonst hebt) vvapent u teghen het toekomende . Is't dat ghy *Christum* uytter herten bemint, ende om sijnen't wille uve moeder, vrienden, bruydegom, des vvereldts goedt, alle sinnelijcke genuchten ghereedt zijt te verlaten , en vveest niet , uven Heere, uven Coninck, ja uven bruydegom *Christus*, sal uven beschermer zijn, teghen alle die u aenvechten sul- len : ende al-hoe vvel hy toe laten mochte, dat u na den lichaem sware tormenten aen gedaen wierdē, die u uyt dit leven (het vvelck eens, soomen daghelijcks siet, verlaten

Paulus is om hare bekeeringhe verblijdt.

sy bes- sterckte.

moet

moet worden) wat eer rucken mochten, sal u nochtans daer teghen verstercken, dat ghy die tot sijnder eeren, ende tot bekeeringhe van veel verdoode zielkens, oock tot uwer meerdere eere, loon, ende glorie, die inder eeuwichheit in het ander leven hier boven duren sullen, sult konnen verdragen. **Dese ende diergelijcke redenen bedielen aen de H. Thecla wonderlijcken wel / als honich en honich-raten inden mondt / haer gheloobe daer dooz soo gropende / dat sy de boepen / daer den H. Apostel mede ghopet was / minnelijcken kuste; upt begheerte; als van nu oock dooz Christo 't selve te liden.**

Thecla kust
de boepen
van den H.
Paulus.

Sy wordt
t'huys ghes
mist / ende
ghesocht.

Sy wordt
van Cha
mpzis by den
H. Paulus
gebonden.

Wesom den
H. Apostel
ghesheeffelt/
verbannen.

Daer-en-tusschen den nacht al langhe ghepasseert / was den dach al verre ghekomen. Thecla naer gewoonte / en riep naer haer dienst-maeghden niet / om ghesolpen te worden. Men was verwondert / oft sy doch soo langhe soude slapen buypen gewoonte? oft haer eenigh onghetal overkomen mochte zyn / oft sieckte oft doodt? men klopte op de kamer / 't was daer binnen al stille / men en hoorde daer niet. Ten eynde / men loopt ter kamer waert in / men en vinder niemandt, men soeckte dooz 't huys over al / men en vindte niet. Champzis wort vermaent / men soeckte oock de stadt dooz en dooz. Maer 't soecken en duerde niet langh : de mare quam dat sy by den H. Paulus in den karccker aen sijne voeten sat. Champzis rasende van gramschap / loopt derrelwaerts: hy vindte albaer aen de voeten des H. Pauli, niet sonder vermoeden van quaet / dat hem de jaloursheit ingaf (maer hy en kende noch Paulum noch Thecla niet / die al van een ander geest gheregeert waren.) Hy viel den H. Apostel aen / ende sleypte hem naer de vier-schaer; hem valschelijck overstrijdende / dat hy een eerbare edele Maghet als een slave wech-ghelept hadde / ende wijs-ghemaect / dat sy alle eere verachtende / haer tot alle onsupberhept / ende snoodthept soude laten ghebyupken.

Den Dooz-borghemeester / van te voren upt des H. Apostels reden ghenoech verstaen hebbende / sulcx niet waer te konnen wesen; nochtans bresende de clachten / die Champzis over sijn slaphheit ende ooghluyckinghe doen mochte / heeft den H. Paulum een weynigh doen geesselen / ende soo ter stadt upt-ghejaeght.

Dit ghedaen zijnde / en is den moet van Theclas moeder hier mede niet ghekoelt : men sochte Champzis
(daer

(daer sy nu al van verbeynt was) aen te binden / ende om daer toe haer te raden of te dwinghen / geen bequa-
mer dan den President selve / die daer toe versocht zyn-
ge / vele woorden tot een vollen lof des houwelijcks ge-
bruyckt heeft : Champzis daer by oock seer ghepresen.
Voozts geraden / dat soo haer pet anders vandē maegh-
delijcken staet te bewaren wijs-ghemaect ware / op
hope van eenighen grooten staet hier namaels in een
ander leven te bekomen / dat sy dat al vooz ydelen klap
ende beuselinghe houden soude : eyndelingen heeftse soec-
ken te bewegen / dat sy Champzis terstondt vooz haren
man aenbeerden soude / dat de bruylost haest bereypt sou-
de zyn ; dat hy den bruydegom ende de bruydt de croone
op 't hooft stellen soude / vrolijck met ander / tot vzeught
vande ghehouwde / een dansken dansen ; dierghelijcke
woorden meer tot beweghinghe ghebruyckende.

Thecla
wordt ten
houwelijck
bermaent.

Maer onse H. Maghet sweegh al stille / denckende dat
het een eerlijcke maghet niet en betaemde / in 't open-
baer vooz al den volcke / op sulcke reden pet te antwooz-
den ; meer wenshende dat sy een oorfake hebben mocht-
te / om vooz Christo haren beminden / soo veel alst hem
gheliefde / te liden . Hare moeder Theoclea dit siende /
berste ypt van quaetheyt / vergheten hebbende dat sy een
moeder was / ende riep overlupde : Ghy Rechter / waer
naer wacht ghy ? waerom en scoockmen het vper niet
om haer te branden / die tot mijn schande veel liever
een hoere wesen wilt van eenē vzeinden hoer-jager / dan
my die eere aendoen / dat sy met Champzis sulck-een
rijck / edel / schoon / ende beleest jongh-man soude willen
trouwen : Datmen se haest (bidde ick u) brande / datmen-
se verniele / die my anders niet zyn en kan dan een ver-
wijt / dan een eeuwighe schand-blecke . Want sy mede
een verbloecte Christene is / soo ick bemercke .

De moeder
versoeckt
over haer
straffe van
den Rechter.

Den President hoorende de moeder haer beschuldi-
ghen van 't Christendom ('t welck van alsdan in groo-
ten haet begon te komen) ende soo wel de moeder als
Champzis te seer vzeesende / heeft haer ten vperen ver-
wesen / by aldiē sy Christum niet en verloochende . Maer
de H. Thecla was te cloeck om 't vper te vzeesen / ver-
sterckt zynde dooz haren beschermmer Christus ghebene-
dijt / die hem aen haer inde ghedaente des H. Apostels
veropenbaerde tot haren trooste . 't vper dan ghereedt
zynde / ende sy daer toe ghelept / eerst haer selven met

Den brande
ghelept
sprinckter
cloeckelijck
in.

den

den Cruyce segenende/ daer naer van haer heel lichaem de ermen uytghefreckt een crups maeckende / is van selfs in 't vrandende vper met blijdschap ghespronghen. Maer hoorjt wat wonders. Het vper sijn nature ghelick vergheten hebbende / heeft haer als een koel camerken omringhelt / sonder haer te beschadighen; daer-en-tusschen isser een groote aertbevinghe gheschiet: oock een onberwacht haestigh onweder uyt de locht/haghel ende reghen/ die veel volcx van Iconien tot een straffe omghebracht hebben/ ende oock het vper gheblust / en de H. Maghet daer uyt verlost; de gheheele stadt in roeren zijnde / ende seer bedroeft/ dat sy soo lichtveerdelyck tot verdrukkinghe der hepligher Maghet/mede ghearbepdt hadden.

Maer
kompter
ongehindert
uyt.

De H. Thecla, dooz Christus openbare macht / dit eerste perijckel ontkomen zijnde / niemant haer naer ziende/ is van daer ghegaen; seer bekommert / waer sy doch den H. Apostel haren lieben Leeraer eens soude moghen vinden:ende siet/de kinderen van Onesiphorus sijn haer te ghemoet ghekomen/ ende haer siende/ hebben ghevraecht:wel Thecla waer henen? sy antwoorde: Ick soecke *Paulum* mijnen lieven meester. Wy wetent (sejden sy) waer hy is: wy sullen u tot hem leyden. Den H. Apostel/buyten de stadt in een graf-plaetse met sommige Christenen schuplende/ was seer besoght / vooz dit teer plantsoenken; Godt biddende / dat hy haer in haren strydt soude willen verstercken: ende soo hy ghehoort hadde / dat sy ten vperre verwesen was / badt hy IESVM onsen Salichmaecker / dat hyse vanden vbrandt verlossen wilde. Ende siet haer nu achter hem staende: Vader (sejde sy) die hemel ende aerde ghemaect hebt, ick dancke u, dat ghy my uyt den vyere verlost hebt, om dat ick mijnen lieven meester *Paulus* noch soude mogen sien. Paulus haer hoorjende/ is oy-ghestaen uyt het gebedt/ Godt ende Christum danckende / dat hy sijn liebe dienaersse soo beschermt hadde:ende strax met groote vreughden hebben sy een weynigh warm-moes ende broodt gegeten/ wat waters ghedroncken/ daer mede in soberheyt het lichaem voedende.

Soeckt we-
derom den
H. Apostel/
ende vint
hem.

Maer soo den H. Apostel/nu uyt de sorghe was/van de cloeckheyt der H. Maghet in 't stryden; als sy nu uyt het perijckel verlost was/is hy nu voorder besoght gheweest / waer hyse laten soude. De moeder was haer vbandin